

**MUZICA POP/ROCK/FOLK ÎN PERIOADA COMUNISTĂ.
DE LA „COLOANA SONORĂ A CENZURII” LA UNDERGROUNDUL
PĂUNESCIAN**

Pop/Rock/Folk Music during the Communist Period. From the "Soundtrack of Censorship" to Păunescu's Underground

This article proposes, through a critical analysis, a new prototype of adherence to the world of music during the liberalized communist period. Rock music, from its appearance to the present day, has represented a true musical revolution. Adjacent genres, such as folk or pop, complete the musical landscape of the communist period which wanted to impose itself. In those gray years of communism, liberalization measures were necessary, only to maintain the regime, but not to truly satisfy public predilection. However, these same liberalization measures have gradually led to the destabilization of this totalitarian system, thus showing its true face. It is certain that, with or without the will of the regime, one day the artistic sphere would still have had its say and would have unleashed a real hurricane that could have destroyed everything in its path.

Key-words: *music, rock, folk, pop, communist regime, totalitarianism, censorship, one-party state, soundtrack, „Flacăra” literary circle, Adrian Păunescu*

Introducere

În acest articol, ne propunem să explorăm perioada istorică recentă a României din perspectiva impactului culturii și al artei asupra regimului comunist, a influenței pe care ideologia comunistă a exercitat-o asupra formelor culturii de masă. Pentru un tânăr născut în jurul anilor 2000, România comunistă reprezintă o perioadă îndepărtată, dar care transmite și astăzi, încă puternic, mesajul cenzurii care dorea să șteargă din cale-i orice urmă de revoltă fățișă sau mascată, care să distrugă din interior sistemul, orice critică la adresa regimului, orice fel de distracție, de liberalizare și de relaxare a omului de rând, atât de dornic de a scăpa de zilele cenușii care-i monopolizau viața și, automat, gândirea.

Se spune că lumea comunismului a fost o lume stranie, a paradoxurilor de tot felul. În ceea ce privește domeniul artistic, constrângerile, cenzura ideologică, s-au manifestat foarte puternic. Însă, în pofida controlului exercitat de autoritățile comuniste, s-a putut observa, în epocă, acceptarea unor compromisuri pentru ca partidul-stat să nu-și piardă din credibilitate. Astfel, o serie de curente artistice în vogă în lumea occidentală au putut fi acceptate și în România comunistă, dând impresia de liberalizare, dar în același timp fiind încă un instrument de manipulare a maselor.

Regimurile politice din toate timpurile au folosit arta în scopuri propagandistice. Dar, dincolo de formele artistice acceptate, au existat, dintotdeauna, și alte forme de artă care au scăpat controlului. În perioada comunistă, muzica

¹ Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.

patriotică, integrată în cultul personalității lui Ceaușescu cel „ziditor de țară”², reprezenta cea mai importantă parte a culturii de masă oficiale, naționaliste și conforme cu ideologia comunistă. Totuși, în perioada național-ceaușistă, România a devenit, treptat, una dintre cele mai izolate țări din Cortina de Fier, în ciuda ușoarei liberalizări înscrise în cărțile de istorie oficiale. Rezumând aceste fapte, se poate spune că regimul politic din România a fost unul dintre cele mai abuzive de pe cuprinsul Blocului Sovietic, tocmai datorită practicilor totalitare puse în aplicare în perioada respectivă, când alte țări de pe teritoriul aceluiași continent se puteau bucura de libertate și dezvoltare economică, socială și politică³.

Odată cu *Tezele din Iulie 1971*, care criticau vehement toate tendințele neromânești sau ceea ce s-ar numi astăzi, într-un sens mult mai larg, globalizare, impuneau țării un regim de autarhie culturală, de îndepărtare de la tendințele de occidentalizare. Astfel, câteva măsuri ale *Tezelor* sună în felul următor, fiind aplicate ca atare:

„10. Va trebui să sporească rolul educativ al tuturor emisiunilor de radio și televiziune.”⁴

„11. Se vor lua măsuri pentru o mai bună orientare a activității editoriale, pentru ca producția de carte să răspundă în mai mare măsură cerințelor educației comuniste.”⁵

„12. În orientarea repertoriilor instituțiilor de spectacole, teatru, operă, balet, estradă, se va pune accent pe promovarea creației personale cu caracter militant, revoluționar”⁶.

Este relevant faptul că tezele au dorit, în mod deschis, să sporească autarhia, să rupă orice fel de legături cu lumea liberă.

Cu toate acestea, muzica rock, apărută la finalul anilor '40 și începutul anilor '50, pătrunde și în spațiul comunist românesc, reprezentând un moment marcant nu doar pentru pasionații de muzică, ci și pentru iubitorii de noutate. Atunci a luat naștere acest nou gen muzical care a fost influențat de jazz, bluez, country și gospel⁷. Muzica rock, ca simbol al libertății, al bucuriei, a început să influențeze voit, de cele mai multe ori, cetățenii țărilor din Blocul Sovietic.

Etimologic vorbind, în limba engleză, lexemul „rock” are înțelesul substantival de „piatră”, pe cel verbal de „a zdruncina” sau „a cutremura”⁸. Acest gen

² <https://www.youtube.com/watch?v=VV3Nj7n9uGU&list=PLFV1-V4Vd0pQELZeJ401JJFgzy3OJDR6B>, accesat 14.12.2024.

³ Cf. Cristina Petrescu, „Muzica occidentală sub comunism. Rețele transnaționale, spații paralele și activități semiclandestine”, în Dragoș Petrescu, *Comunismul în România. Memorie și istorie*, București, Pro Universitaria, 2020, p. 249.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii*, 6 iulie 1971. *EXPUNERE la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*, 9 iulie 1971, București, Editura Politică, 1971, p. 14.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 15.

⁷ <https://virginradio.ro/p-file-de-istorie-cum-a-aparut-muzica-rock/>, accesat 13.12.2024.

⁸ Petru Dimitriu, „Rock-ul românesc, redută a libertății în timpuri vechi și noi”, *Syntopic*, 21 martie 2023, <https://www.syntopic.ro/rock-ul-romanesc-reduta-a-libertatii-in-timpuri-vechi-si-noi/?print=pdf>, accesat pe 13.12.2024.

s-a remarcat mereu prin caracterul său provocator, ostentativ, teribilist, șocant, extrem și chiar greu de suportat pentru oamenii cu un anumit caracter. Treptat, muzica rock s-a impus ca o atitudine „anti-sistem”, anti-gândire oficială, anti-limbă de lemn. În perioada comunistă, aceasta a reprezentat un bastion al gândirii libere și a devenit un simbol pentru tinerii opozanți ai regimului.

Cultura și arta în comunism. Rockul ca mijloc de supraviețuire

Dacă se poate confirma aserțiunea că arta și cultura sunt un barometru ce guvernează societatea într-un mod indirect, ca un ghid al acesteia, se poate considera că acestea nu reflectă doar frumusețea, creativitatea și rodnicia umană, ci și confruntările sociale, neînțelegerile, luptele, polemicile, contradicțiile, neînțelegerile unei epoci. De asemenea, trăirile, idealurile, creativitatea exprimate într-un mod artistic își vor pune amprenta asupra gândirii consumatorilor de cultură și de artă.

Se poate confirma faptul că, în timpul regimului comunist, arta românească a fost constrânsă să experimenteze dualitatea – de element de propagandă și, mai apoi, de subversiune. Arta are parte, astfel, de o dublă interpretare: depinde de scopul în care este folosită și prin ce mijloace este adusă în atenția publicului. Dacă se dorește ca publicul să fie șocat, incitat, impresionat, atunci se pot naște polemici sau dispute ce greu vor fi acceptate și eventual, aruncate la coșul de gunoi al istoriei. Prin urmare, arta a fost de cele mai multe ori un instrument de propagandă al statului ce dorea să creeze o mască care să cadă precum o plasă de păianjen asupra realității.

Toate artele au fost utilizate pentru a servi interesele fiecărei părți, atât a regimului, cât și a opozanților. Referitor la muzică, aceasta a slujit și ea, la rândul ei, atât ca element de propagandă, cât și ca mijloc de rezistență împotriva regimului. În centrul acestei confruntări ideologice care se răsfrânge și asupra muzicii stă ideologia oficială a regimului, impus ca standard incontestabil al întregii creații artistice din acea perioadă. Piese muzicale au servit aproape în întregime propagandei, încercând astfel să creioneze o imagine ideală a regimului comunist, în care fericirea (paradoxală) se așternea peste întreg poporul român.

Ideologia comunistă s-a impus decisiv atât prin imperativele sale, cât și prin inovațiile aduse în societatea românească, influențând subiectele și stilurile adoptate de muzicieni, artiști plastici, prozatori sau poeți. Rolul acestora era decisiv, chiar dacă opinia publică era influențată de cele mai multe ori să îi anatemitizeze. Pentru a avea o viziune completă a acelei perioade istorice, câteva exemple ar putea întări și colora tabloul gri din socialism și ulterior, din național-ceaușism. Orice fel de abatere de la ideologia comunistă era considerată un atentat la adresa regimului, existând riscul de a fi percepută ca posibilă acțiune de revoltă. Acest mod de abordare limita creativitatea și închidea artiștii într-un glob de sticlă, punându-i pe aceștia în situația de a găsi modalități subtile de exprimare, fără a atrage atenția organelor de control ale statului.

Pentru a întări argumentele de mai sus, este necesară exemplificarea cu nume de artiști care să arate că se poate supraviețui fără a atrage tot timpul, în mod deschis, atenția. Cineva spunea că nimeni nu a învățat niciodată populația să se pregătească pentru ce va face în momentul unei revoluții și după ce regimul comunist va cădea. Este adevărat că niciun regim nu te învață să te desprinzi de el, ci să fii parte numai a lui, să ai o gândire contopită cu acesta. De exemplu, nimeni nu spune ce va exista după democrație și cum se va descurca populația în momentul instaurării unui alt posibil regim. Arta va îngloba și aceste aspecte și, implicit, muzica, va avea același destin. Spre exemplu, formația Phoenix a ales un repertoriu inspirat din folclorul

arhaic românesc, ceea ce i-a permis să reziste în perioada comunistă, în ciuda presiunii ideologiei, activitatea trupei continuând și după căderea comunismului. Alte formații care au reușit să se afirme au mai fost Uranus, Pioneers, Cometele, Entuziaștii, Sfînx, Olympic '64, Sideral, Sincron, Savoy, Cargo, Timpuri Noi, Semnal M. La momentul respectiv, activitatea acestora era puțin cunoscută, din cauza lipsei materialelor discografice⁹.

Chiar dacă ideologia comunistă a dorit să pună stăpânire pe gândire, spiritul de revoltă ce acaparase generația tânără și-a pus amprenta și asupra genurilor muzicale. Acest lucru se poate observa lesne și în coloana sonoră, unde duritatea și complexitatea fac rockul greu de suportat chiar și de cea mai mare parte dintre consumatorii de artă. Fiind mai greu de înțeles, acest gen a fost de multe ori atacat și demonizat: „Ce-i muzica? O trăire a sufletului? O creație artistică? Un mod de viață? Asta-i prima întrebare care-o ridicăm înainte de-a începe povestea lungă și dramatică a Rock'n'rollului.”¹⁰

Așadar, cu toate ciudățeniile, absurditățile și complexitățile sale, perioada comunistă a avut un impact decisiv asupra dezvoltării cultural-artistice românești. Acest lucru este de remarcat și în muzică, unde amprenta sa indisolubilă a modelat generațiile viitoare.

Muzica rock. Decaden(ță) pentru Ceaușescu¹¹

Ceaușescu nici nu s-ar fi gândit că rockul sau o combinație de genuri îi va aduce, în mod indirect, sfârșitul. România nu avea acces la tendințele de atunci, din cauza practicilor represive aplicate asupra poporului și, cu toate acestea, nume precum Pink Floyd, The Rolling Stones, Led Zeppelin sau Deep Purple¹² nu au rămas străine publicului din România.

În anii comunismului, vestimentația rock, precum pletele, tricourile specifice, hainele impregnate în majoritate de negru, cu aripi, dragoni și alte semne devenite simboluri, dar și valorile care însoțeau acest curent muzical complex duceau nu de puține ori spre rebeliune, păreau desprinse dintr-o lume a visurilor, în care totul era posibil. Realitatea impunea o anume vestimentație, un anume comportament și o anumită abordare a vieții, un *face-work* specific.

După vizita din China și din Coreea de Nord, în 1971, măsurile au devenit radicale: cultul personalității se accentuase, contactul cu Vestul era respins, măsurile economice aplicate erau drastice și, într-un cuvânt, totul se schimbase radical, de când măsurile asiatice erau aplicate. Ceea ce nu și-a dat seama Ceaușescu era faptul că acea muzică pe care el o considera decadentă avea să fie treptat decadența lui, ca factor care a contribuit la căderea regimului comunist. Fundalul sonor al românilor va deveni muzica patriotică proslăvind conducătorul iubit. Regimul nu a făcut altceva decât să înlocuiască muzica occidentală cu muzica populară sau patriotică de nivel mediu

⁹ Alexandru Mamina, „De la Vest la Est: ‘The times they are a-changin’”, în Emanuel Copilaș, *Formația Phoenix: Muzică, Politică, Filosofie*, Timișoara, Editura Universității de Vest din Timișoara, 2023, p. 78.

¹⁰ Arsenie Monahul, *Între Dumnezeu și Rock'n'roll*, București, Predania, 2012, traducere din limba sârbă de Ionuș și Sladjana Sârbu, p. 7.

¹¹ „Rockul, o muzică decadentă pentru Ceaușescu”, *Digi24*, <https://www.digi24.ro/fara-categorie/rockul-o-muzica-decadenta-pentru-ceausescu-272972>, accesat pe 13.12.2024.

¹² *Ibidem*.

care era considerată cea mai potrivită pentru popor și reflecta realitățile României comuniste. Piese precum „Lui Ceaușescu, ziditor de țară”¹³, „Deschideți inimile toate!”¹⁴, „Eroul Ceaușescu, iubit conducător”¹⁵, „Suntem oștirea mândră și vitează”¹⁶, „Să trăiești, mlădița neamului meu”¹⁷, „Pionierii”¹⁸, „Șoimii patriei”¹⁹ etc. nu reprezintă altceva decât expresia politicii partidului unic și a îndoctrinării prin mijloace artistice a populației.

Cenzura culturii venite din Occident a rezistat doar o perioadă, deoarece muzica trebuia să vibreze cu spiritul și cu directivele partidului unic, ci cu energia debordantă a tinerilor și a celor pasionați de artă. Conform măsurilor, tineretul trebuia ținut departe de orice fel de factori care ar fi putut perturba bunul mers al lucrurilor: alcoolul, vestimentația neconformă cu standardele regimului și orice ieșire din tipar posibilă:

„Existau Engelbert Humperdinck, existau Tom Jones, existau James Last, existau cântece care să potolească puțin, care să nu incite la revoluție, să calmeze lumea, să fie liniștită, să aibă grijă de muncă, să nu le treacă prin cap niciun fel de lucruri nocive pentru cei care ne stăteau deasupra.”²⁰

După cum era de așteptat, și radioul devenise un instrument al propagandei, iar tot ceea ce era difuzat era cântărit cu atenție, atât linia melodică, cât și versurile unei piese, întrucât chiar și linia melodică, excluzând mesajul, putea incita țara la revoluție. Tocmai de aceea piesele legendarei trupe Phoenix au deveni ținte ale cenzurii. Cu timpul, una dintre măsurile drastice luate de regim a fost aceea că, dacă cineva era prins ascultând așa numita muzică decadentă, era pedepsit destul de greu, prin tunsoare. Ceaușescu a găsit o soluție pentru a educa tineretul țării în spiritul partidului: festivalul național „Cântarea României”. Tinerii erau obligați să colinde stadioanele în spirit patriotic, îmbrăcați în uniformă, în așteptarea marelui conducător. Singurul șlagăr acceptat în materie artistică era doar oda. Viziunea dictaturii se impunea treptat și astfel, orice încercare de evadare părea imposibilă.

Prin urmare, rockul românesc din anii comunismului poate fi considerat un bastion al regimului, dar și un gen muzical care a dus treptat la căderea acestuia.

Underground păunescian: poezia și muzica la Cenaclul „Flacăra”

În timpul României comuniste din anii '70-'80 ai secolului trecut, restricțiile în materie de artă erau numeroase, tocmai pentru a ține încheagată ideologia comunistă și pentru a respecta prevederile Tezelor din Iulie 1971. Un cenaclu precum „Flacăra” trebuia să apară, pentru ca publicul să fie ținut într-o mreajă a partidului-stat, să fie nedezipit de interesele celor aflați la putere. Ca fenomen preponderent cultural, dar

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=VV3Nj7n9uGU&list=PLFVl-V4Vd0pQELZeJ401JFgzy3OJDR6B&index=1>, accesat 14.12.2024.

¹⁴ *Ibidem.*

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ *Ibidem.*

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ Mircea Baniciu, *op. cit.*, <https://www.digi24.ro/fara-categorie/rockul-o-muzica-decadenta-pentru-ceausescu-272972>, accesat 14.12.2024.

și politic, cenaclul a durat aproximativ 12 ani, în perioada 1973-1985, constând în spectacole muzicale și artistice desfășurate pe cuprinsul întregii țări.

Expresivitatea artistică a cenaclului era cheia succesului și reprezenta adevăratul scop al regimului. Atunci când Nicolae Ceaușescu i-a dat voie poetului Adrian Păunescu să înființeze acest cenaclu, știa exact care este veritabilul scop și care sunt limitele în care acesta trebuia să se încadreze. Uneori, lucrurile au scăpat de sub control, degenerând în creație anti-sistem, care trezea conștiința publicului și ridica semne de întrebare privitor la situația de la nivel internațional care le era ascunsă oamenilor. Astfel își face apariția un *underground* păunescian, care dorea manifestarea liberă și fără voie de la partid. Este de la sine înțeles că rockul păunescian, dar și rockul din acea etapă a culturii, nu înseamnă nicicum acordurile muzicii rock din perioada contemporană, în care linia melodică duce de multe ori spre agresivitate, revoluție, rebeliune, ieșire din tipar. Un ascultător de muzică rock, hard rock, metal, heavy metal poate considera acel tipar drept unul simplist, convențional. Un exemplu în acest sens poate fi interpretarea în stil rock lui Andrei Păunescu la celebra piesă *Trăiască duhul lui Iancu*, pe versurile lui Adrian Păunescu, unde mesajul general nu se abate de la tema naționalistă, ci îi este fidel acesteia:

„Trăiască duhul lui Iancu,/ trăiască moțul între moți,/ Câmpia Libertății spune/
Că Avram Iancu suntem toți./ Ce vești mai aveți voi, români, despre Iancu?/ Să
spună ce știu toți acei care știu!/ Ce vești să avem? Suntem oastea lui Iancu!/ La
Țebea, la Țebea, eroul e viu. / Eroul ne cheamă, ne cheamă la Țebea/ Al nostru
frumos, pătimit Crăișor,/ Aici ne rugăm pentru Iancu, la Țebea,/ Roș, galben,
albastru – altar tricolor.”²¹

Oricine este interesat să facă o statistică a operei lui Adrian Păunescu, va constata că textele sale sunt impregnate de teme precum țara, dragostea, părinții și copiii, moartea, viața etc. Multe dintre versurile lui Adrian Păunescu au fost puse pe muzică aparținând genurilor rock, pop și folk și, fiind popularizate astfel în cadrul cenaclului, au devenit extrem de cunoscute. Pentru a nu aprinde spiritele, la cenaclu se tratează și teme general-umane precum condiția și rolul femeii, problema sacrificiului, dezrădăcinarea, jocurile, instantanee ale vieții de zi cu zi, mitologia de acasă, singurătatea, reflecția filosofică, morala etc.

Muzica folk era un alt gen muzical abordat la cenaclu. Curent provenit din spațiul american, acesta se va face cunoscut prin formația Phoenix iar mai apoi prin cenaclu unde se vor afirma nume precum Alexandru Zărnescu, Mircea Florian, Marcela Saftiuc, Tatiana Stepă, Nicu Alifantis, Valeriu Sterian, Mircea Vintilă, Florian Pitiș ș.a. Chiar dacă este o parte a muzicii tinere, folk-ul își va pierde treptat din caracterul său de protest original. Înregistrările păstrate pe diferite canale arată că acesta a fost unul dintre genurile muzicale iubite de public, dar care, prin linia melodică și prin caracteristicile acestuia, nu a reușit să se impună precum rockul în materie revoluționară. Exemple precum Dan Andrei Aldea – *Brad bătrân*²², Nicu Alifantis – *Trăiască România*²³, Adrian Păunescu – *Tribut*²⁴, Tatiana Stepă – *Criza în*

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=vnMIttW8YGQ>, accesat 14.12.2024.

²² https://www.youtube.com/watch?v=rEBflp2WgU4&list=PLp5zKK9TJb5QGVr1STVcByV9eRYQSisc_, accesat 14.12.2024.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

*întunerice*²⁵, Vali Șerban – *Omul liber*²⁶ vin în completarea peisajului cultural-politic din acea vreme.

Genurile abordate la cenaclul lui Adrian Păunescu făceau parte dintr-un adevărat program cultural. În textele de la cenaclu se regăseau multe dintre problemele actualității, menționate în mod voit, însă prezentate într-un mod care să satisfacă și gusturile publicului, care vedea în el o vocație mesianică.

„Meșterul Manole” - utopie a regimului comunist

Formația Phoenix a fost una dintre cele mai urmărite formații de către cenzura comunistă care a dorit, la un moment dat, să o integreze unui proiect muzical numit „Meșterul Manole”²⁷ care să contracareze succesul cenaclului „Flacăra” care începuse să fie deranjant pentru autorități. Putea să concureze „Meșterul Manole” cu Cenaclul „Flacăra”? Ce s-ar fi întâmplat dacă această operă rock ar fi avut parte de succesul iremediabil al cenaclului? Care ar fi fost consecințele dacă „Meșterul Manole” ar fi avut parte de susținerea conducătorilor comuniști?

Dacă Phoenix ar fi avut parte de succesul cenaclului, atunci s-ar fi ajuns mult mai repede la căderea regimului comunist. Dacă nu s-ar fi luat măsurile necesare, atunci versurile pieselor ar fi răsunat în mințile participanților la reprezentații. Influența trupei Phoenix ar fi crescut mai mult dacă ar fi avut o minimă susținere. „Flacăra” nu ar fi rămas ceea ce este în istorie pentru că ar fi fost eclipsată de o trupă rock. Opera rock „Meșterul Manole”, din pricina cenzurii, a fost obligată să schimbe versurile aproape integral: „Pe Argeș în gios,/ Pe un mal frumos./ Negru Vodă trece,/ Cu tovarăși zece./ Nouă meșteri mari/ Calfe și zidari,/ Si manoli zece/ Care-i și întrece.”²⁸. „Meșterul Manole” ar fi fost un proiect care ar fi reprezentat prima operă rock românească cu scenariu, costume, actori, coruri și coregrafie, total atipic pentru acele vremuri. Josef Kappl²⁹ a finalizat proiectul în 2013, când a avut loc premiera, dar nu a mai avut același răsunet pe care trebuia să îl aibă în perioada comunistă.

De ce „Meșterul Manole” și de ce un mit românesc? Este vorba despre inspirația folclorică și de promovarea valorilor autohtone, regimul fiind unul naționalist:

„Piesa «Meșterul Manole» este marea realizare a single-ului, pentru cum a fost compusă și cântată, dar și pentru ce reprezintă. Nu seamănă cu nimic din ce fusese făcut înainte în rockul autohton; nu seamănă cu nimic făcut în afara țării. O parte din forța acestei lucrări, numită pe copertă «uvertură», constă în inspirația folclorică, dar o altă bună parte își are izvorul în modul în care a fost speculată această inspirație prin transpunerea în limbaj rock. Compoziția păstrează geniul

²⁵*Ibidem.*

²⁶*Ibidem.*

²⁷https://www.youtube.com/watch?v=g5IB_nMiiJM , accesat 14.12.2024.

²⁸<https://www.metalhead.ro/phoenix/versuri-mesterul-manole-lyrics-238503-1875-1#gsc.tab=0> , accesat 15.12.2024.

²⁹<https://www.aktual24.ro/josef-kappl-basistul-phoenix-trist-este-ca-osanalele-de-care-se-bucura-acum-numele-lui-nicu-covaci-trebuiau-sa-i-fie-atribuite-in-timpul-vietii-mai-ales-din-partea-oficialitatilor/> , accesat 15.12.2024.

motivului popular, iar tema melodică pur și simplu viabilizează structura întregului.”³⁰

Nicolae Covaci³¹ a fost cel care a înregistrat piesa-uvertură într-o componentă diferită a Phoenixului, dar lucrurile ar fi stat cu totul altfel dacă aceasta ar fi reușit să răsună pe scena timișoreană în anii '70. Probabil că tot de acolo ar fi pornit revoluția, însă mult mai devreme, permițând României o evoluție accelerată spre democrație și spre tot ceea ce înseamnă cultură occidentală.

După cum se știe, din cauza cenzurii, Phoenix a devenit o formație internațională³² ce a tratat teme românești, iar „Flacăra” s-a axat pe naționalism. Phoenix nu a așteptat în a fi rugat să facă politică culturală, acest fapt a constituit emblema lui. Phoenix a promovat muzica românească dincolo de granițele țării, ceea ce „Flacăra” nu a reușit să facă decât în țară. Cenaclul „Flacăra” a fost un fenomen cultural care avea scopuri bine definite. Din păcate, nu s-a dorit ca libera exprimare să influențeze gândirea, ci s-au luat măsuri pentru a diminua încercările de creație liberă și tentativele de opoziție contra regimului comunist.

Concluzii

Arta a reprezentat un mod de evadare în toate timpurile, inclusiv în statele cu regimuri totalitare. Deși a fost adesea utilizată pentru a susține ideologia oficială, arta a fost asociată cu libertatea individuală, de aceea regimurile totalitare au încercat să utilizeze arta în beneficiul lor, dar și pentru a păstra echilibrul social, pentru a nu afecta imaginea lor atât la nivel național, cât și internațional.

Muzica rock – dar și cea pop sau folk – a fost percepută ca unul dintre cei mai mari dușmani ai regimului, însă acesta a găsit o modalitate de a se folosi de acestea în interesul său. Din această cauză, s-au creat diferite structuri de tip cultural-artistic pentru a menține liniștea și pacea sub totalitarism, pentru a-i conferi longevitate, încredere și siguranță. O astfel de construcție a fost cenaclul „Flacăra”, care oferea publicului doza de libertate de care acesta avea nevoie, o libertate controlată, însă, de regimul comunist. La rândul său, mișcarea rock a fost urmărită pentru scopuri similare. Ea a rămas, însă, un reper al spiritului liber, care a contribuit la căderea comunismului în 1989.

BIBLIOGRAFIE

- Arsenie, Monahul, *Între Dumnezeu și Rock'n'roll*, București, Predania, 2012, traducere din limba sârbă de Ionuș și Sladjana Sârbu
- Ceașescu, Nicolae, *Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, 6 iulie 1971. EXPUNERE la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, 9 iulie 1971*, București, Editura Politică, 1971
- Copilaș, Emanuel, *Formația Phoenix: muzică, politică, filosofie*, Timișoara, Editura Universității de Vest din Timișoara, 2023

³⁰ Mihai Plămădeală, *Muzici și faze*, 20 februarie 2006, Recenzia albumului *Meșterul Manole* (1973) <http://muzicisifaze.com/trupa.php%EF%B9%96alb=560&cat=1&id=17.html> , accesat 15.12.2024.

³¹ Nicolae Covaci, *Phoenix, însă eu...*, București, Nemira, 1994, p. 10.

³² *Ibidem*.

- Covaci, Nicolae, *Phoneix, însă eu...*, București, Nemira, 1994
- Păunescu, Andrei, *Dragostea în poezia lui Adrian Păunescu*, Craiova, Sitech, Fundația Constantin, 2019
- Păunescu, Andrei, *Părinții și copiii în poezia lui Adrian Păunescu*, Craiova, Sitech, Fundația Constantin, 2019
- Păunescu, Andrei, *Țara în poezia lui Adrian Păunescu*, Craiova, Sitech, Fundația Constantin, 2019
- Petrescu, Dragoș, *Comunismul în România. Memorie și istorie*, București, Editura Pro Universitaria, 2020

WEBOGRAFIE

- <https://www.youtube.com/watch?v=VV3Nj7n9uGU&list=PLFVIV4Vd0pQELZeJ401JJFgzy3OJDR6B>.
- <https://virginradio.ro/p-file-de-istorie-cum-a-aparut-muzica-rock/>.
- Dimitriu, Petru, Rock-ul românesc, redută a libertății în timpuri vechi și noi, 21 martie 2023, <https://www.syntopic.ro/rock-ul-romanesc-reduta-a-libertatii-in-timpuri-vechi-si-noi/?print=pdf>.
- <https://www.digi24.ro/fara-categorie/rockul-o-muzica-decadenta-pentru-ceausescu-272972>.
- <https://www.youtube.com/watch?v=VV3Nj7n9uGU&list=PLFVIV4Vd0pQELZeJ401JJFgzy3OJDR6B&index=1>.
- <https://www.digi24.ro/fara-categorie/rockul-o-muzica-decadenta-pentru-ceausescu-272972>.
- <https://www.youtube.com/watch?v=vnMIttW8YGQ>.
- <https://www.youtube.com/watch?v=rEBflp2WgU4&list=PLp5zKK9TJb5QGVr1STVcByV9eRYQSisc>.
- Plămădeală, Mihai, „Muzici și faze”, 20 februarie 2006, recenzia albumului „Meșterul Manole” (1973) <http://muzicisifaze.com/trupa.php%EF%B9%96alb=560&cat=1&id=17.html>.
- <https://www.aktual24.ro/josef-kappl-basistul-phoenix-trist-este-ca-osanalele-de-care-se-bucura-acum-numele-lui-nicu-covaci-trebuiau-sa-i-fie-atribuite-in-timpul-vietii-mai-ales-din-partea-oficialitatilor/>.
- .